

۱۳۲۹

ویژگی‌های

قرآنی

مؤلف:

حسین غفاری

دفتر نشرات اسلامی

وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم

سرشناسه: غفاری، حسین.

عنوان و نام پدیدآور: ویژگیهای جامعه قرآنی / مؤلف: حسین غفاری.

مشخصات نشر: قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۷.

مشخصات ظاهری: ۳۰۸ ص.

فروست: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، دفتر انتشارات اسلامی: ۱۳۲۹.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۰-۸۹۴-۷

ISBN 978 - 964 - 470 - 894 - 7

وضعیت فهرست نویسی: برونسپاری.

موضوع: راه و رسم زندگی -- جنبه های قرآنی.

موضوع: راه و رسم زندگی (اسلام).

رده بندی کنگره: ۷۱۳۸۷ غ ۲۲ / ر ۱۰۴ BP

رده بندی دیسی: ۲۹۷ / ۱۵۹

شماره کتابشناسی ملی: ۱۶۰۶۷۳۰

ویژگیهای جامعه قرآنی

□ حسین غفاری	■ مؤلف:
□ معارف	■ موضوع:
□ رقعی	■ قطع:
□ سوم	■ نوبت چاپ:
□ دفتر انتشارات اسلامی	■ چاپ و نشر:
□ جلد	■ تعداد مجلدات:
□ ۳۰۸	■ تعداد صفحات:
□ تابستان ۱۳۹۵	■ تاریخ انتشار:
□ ۱۶۵۰۰	■ شمارگان:

دفتر انتشارات اسلامی

وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم

مقدمه ناشر

نزد «قرآن کریم» از عالم اعلای قدرت، و ظهورش در حلیه عبارات ♦ واژگانی، بر و فراتر از بلاغت و فصاحت، و تأثیر ژرف و حکیمانه آن بر هر یک از انسانها در طول قرون و اعصار متمادی، بسی شگفت‌انگیز و خیرکننده است.

قرآن، کتابی است که پرتوهایش در زوایای روح و اندیشه‌های بشری تجلی یافته و استعدادهای نهان و خفته انسان را به جنبش و حرکت وادار نموده و شعله‌های ایمان را برافروخته است، کینه‌ها، نفرتها، جاهلها و ظلمتها را از میان برداشته، غل و زنجیرهای ستم را کنار زوی حاکمان زورگو، فرومایگان پست و بت پرستان بی‌خرد، بر اندیشه‌ها و رسوم بشری، سایه افکنده بود از هم گسسته است، راههای خردمندانه‌ای برای بهره‌مندی از لذات مادی و معنوی به روی همگان گشوده جهشی فوق‌انصاری در اندیشه‌ها، اخلاق، آداب و رسوم جوامع بشری پدید آورد تعصبات جاهلی و بی‌ارزش رادور ریخته، قدرتمندان، سرکشان، سرمستان قدرت و شهوت را خوار و ذلیل، ضعیفان و واماندگان را قدرت، عزت و عظمت بخشیده و چون خورشیدی فروزان، شبهای شکست خردمندان و تشنگان هدایت و سعادت را بروز نصرت و پیروزی بدل کرده است.

پیامبر عظیم الشان اسلام ﷺ با بهره‌مندی از تعالیم و آموزه‌های وحی، توانسته بر روی ویرانه‌های عصر جاهلی، کاخ بلند توحید، عدالت و معرفت را بنا نموده، هدایت، کمال و سعادت دنیا و آخرت را به جوامع بشری هدیه نماید. پروردگار متعال، نسخه آسمانی خویش را این‌گونه توصیف می‌فرماید:

﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ﴾. (۱)

﴿هَذَا بَيِّنَاتٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ﴾. (۲)

﴿وَكَيْفَ تَتَذَكَّرُ إِذْ أُنزِلَتْ عَلَيْكَ لِيُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾. (۳)

همان‌طور که قرآن کریم، حائز خصوصیات، ویژگیها و برجستگیهای فراوان است، جامعه قرآنی نیز باید دارای ویژگیها و خصوصیات خاص خود باشد. مؤلف محترم، برخی از آیات و ویژگیها را - با اقتباس از آیات کریمه - در این مجموعه، جمع آوری و سامون آنها مطالبی در خور ارائه، تقدیم نموده است.

این دفتر، بعد از بررسی و ویرایش، آن - به زور طبع آراسته و تقدیم علاقه‌مندان محترم می‌نماید. امید آن‌که مورد رضای حضرت حق قرار گیرد ان شاء الله.

دفتر انتشارات اسلامی

وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم

تاریخ اسلام، گویا است که بعثت پیامبر اسلام ﷺ دو دوره متفاوت ولی هماهنگ را سپری کرد:

۱- دوره تبلیغ و تربیت با هدف مردم‌سازی و ساختن امت اسلام.

۲- دوره تأسیس دولت و برپایی نظام اجتماعی نوین، با هدف

جامعه‌سازی (جامعه‌ای مبتنی بر تعالیم قرآنی).

از آن‌جا که نزول وحی و آیات قرآن، تدریجی و متناسب با شرایط و مقتضیات بعثت و همراه با تحولات گوناگون اجتماعی تحولات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی) بود تا هدایت و تربیت مردم در جامعه را سامان دهد، قهرآ آنچه پیامبر اسلام ﷺ انجام داد و سیاست‌گذاری و رهبری کرد، با الهام از خداوند متعال و در پرتو تعالیم قرآن بود.

بدین ترتیب، فلسفه نزول تدریجی - نه یکباره - وحی و آیات قرآن بر پیامبر خاتم ﷺ در دوران رسالت (۲۳ سال) همزمان با تحولات اجتماعی و رویدادهای انقلاب اسلامی - قرآنی، نمایان و آشکار می‌گردد؛

بنابراین، قرآن کریم، بیانگر اصول و مبانی مردم سازی و جامعه سازی و نیز چگونگی تأسیس نظام اجتماعی نوین بر پایه وحی و مطلوب و ایده آل الهی - انسانی است. و از آن جا که قرآن دارای سه ویژگی جهان شمولی، جامعیت و جاودانگی است، این شایستگی را دارد که در هر عصر و روزگاری و در هر شرایط اجتماعی، همان سازندگی را که در عصر نزول داشته، همه جا و هر زمان نیز داشته باشد. و به دیگر سخن، مدینه ارسوا همان مدینه فاضله و آرمانی قرآنی - انسانی برای جوامع بشری برای همیشه تاریخ است.

نوشته حاضر، بیانگر ویژگیهای چنین جامعه‌ای و ترسیم کننده سیمای تابناک آن است.

چند تذکر لازم

۱ - این تحقیق کاملاً قرآنی و مستند است. تنها بر آیات الهی قرآن استوار است نه چیز دیگر مانند روایات - جز در موارد اندک - شواهد و یا نمونه‌های تاریخی و مانند آنها.

۲ - مباحث در این نوشته به صورت کوتاه و فهرست گونه ارائه شده است نه گسترده؛ زیرا هدف فراهم ساختن زمینه‌های تحقیق برای محققان و قرآن پژوهان ژرف نگر در باره موضوع مورد بحث در آینده است. ضمن آن که طرح چنین مباحثی - به اصطلاح - خود موضوعیت دارد و بخشی از نیازهای انقلاب و نظام اسلامی ایران و دیگر جوامع اسلامی و قرآنی جهان اسلام را - که در حال شکل گرفتن است - بر

آورده می‌سازد و جهان معاصر را یک بار دیگر، به تعالیم حیاتبخش و عزت آفرین قرآن، آشنا می‌گرداند.

۳- رعایت اصل اختصار و گزیده نویسی، نویسنده را بر آن داشت که از ذکر نمونه‌های عینی و تاریخی، صرف نظر کند و به یک بحث نظری صرف، بسنده نماید.

۴- این نوشته، پاسخی منطقی است به شبهات و اتهامات بی دلیل، در باره برخی از آموزه‌های اسلامی و تعالیم قرآنی از جمله آنها مسأله جدایی دین از سیاست، مسأله مسائل اجتماعی و محدود بودن قلمرو تعالیم اسلام و قرآن، به یک سلسله مسائل عقیدتی، اخلاقی و امور فردی و اخروی که از سوی برخی از مسلمانان ناآگاه و دوستان نا آشنا با اهداف و مقاصد دین و عمق تعالیم اسلامی و قرآنی و یا از جانب دشمنان کینه جو، مطرح می‌گردد؛ دشمنانی که به منظور تضعیف موقعیت اسلام و مسلمین در جهان و خدشه آرد زدن چهره تابناک پیروان آزادیخواه، عدالت طلب و خدا جوی قرآن کریم - که امروز در پرتو انقلاب اسلامی ایران و استفاده از آموزه‌های مصباح کبیر قرن؛ حضرت امام خمینی رضوان الله تعالی علیه و رهبر فرزانه حضرت آیت الله خامنه‌ای دامت برکاته به مبارزه علیه استعمار دین ستیز و استکبار جهانخوار در سرزمینهای اسلامی برخاسته‌اند - به تلاش گسترده و همه جانبه‌ای پرداخته‌اند.

۵- ترجمه آیات، از ترجمه مرحوم استاد دکتر سید جلال الدین مجتبی‌وی، چاپ دوم اقتباس گردیده است.

۶- از خوانندگان گرامی و صاحب نظران عرصه قرآن پژوهی، به دلیل وجود لغزشها و کاستیهای فراوان در این اثر و از این که حق موضوع مورد تحقیق، به درستی ادا نشده است - که بخشی از آنها ناشی از بیماری نویسنده در مدت تنظیم و تدوین آن بوده است - پوزش می طلبم.

در پایان، از محقق ارجمند و مفسر و مترجم دقیق النظر قرآن کریم جناب حجة الاسلام و المسلمین آقای محمدرضا انصاری محلاتی دام عزه العالمیته و راستاری معنوی این اثر را پذیرفته و در چگونگی تنظیم مطالب و تسخیر آن، باری فرمودند، سپاسگزاری و قدردانی می شود.

قم

حسین غفاری

www.ketab.ir

فهرست مطالب

- مقدمه ۵
- پیشگفتار ۷
- ✽ چند تذکر لازم ۸
- ویژگیهای جامعه قرآنی ۱۱
- ۱- ایمان ۱۲
- ۲- وجوب پیروی از شریعت و قانون الهی ۱۶
- ✽ الف- فرمان تمسک به قرآن و پیروی از تعالیم آن ۲۰
- ✽ ب- لزوم پیروی از دستورات خداوند و پیامبر ﷺ ۲۱
- ✽ ج- رعایت حدود الهی ۲۲
- ✽ د- لزوم برپا داشتن دین و تعالیم آن ۲۲
- ✽ هـ- لزوم حکم و داوری بر مبنای تعالیم قرآن ۲۳
- ۳- عدالت اجتماعی ۲۶
- ✽ ۱- ساختن جامعه عدالت خواه، هدف و آرمان تمامی رسولان الهی ۲۷

- ۲۵۶ - ۲ - بپا داشتن عدالت در جامعه، تکلیف همگانی نه ویژه
حکومتها و رهبران ۲۸
- ۲۵۶ - ۳ - توسعه قلمرو عدالت در تمامی عرصه‌های فردی، اجتماعی و ۲۹
- ۲۵۶ الف - عدالت در داوری میان مردم ۳۰
- ۲۵۶ ب - عدالت در گواهی ۳۰
- ۲۵۶ - ۴ - عدالت در کتابت دین ۳۰
- ۲۵۶ د - عدالت در اسباب اقتصادی ۳۱
- ۲۵۶ هـ - عدالت فرهنگی ۳۱
- ۲۵۶ و - رعایت عدالت نسبت به اهلینهای مذهبی ۳۱
- ۲۵۶ ۴ - رعایت بی طرفانه عدالت در برهه همه اعضای جامعه ۳۲
- ۲۵۶ ۵ - رعایت عدالت، نزدیکترین راه دستیابی به تقوا ۳۴
- ۲۵۶ ۶ - ستایش و حمایت الهی از عدالت خواهان ۳۵
- ۴ - استقلال ۳۶
- ۲۵۶ استقلال از دیدگاه حضرت موسی علیه السلام ۳۹
- ۵ - آزادی ۴۱
- ۲۵۶ جایگاه آزادی در قرآن ۴۱
- ۲۵۶ انواع آزادی و دیدگاه قرآن درباره آنها ۴۵
- ۲۵۶ ۱ - آزادی اندیشه و عقیده ۴۶
- ۲۵۶ جامعه سازی پیامبران به همراه آزادی ۴۸
- ۲۵۶ ۲ - آزادی در گفتار (ابراز اندیشه‌ها و عقاید) ۴۹

- ۵۱ ۳ ☆ آزادی در عمل و رفتار
- ۵۵ ۴ ☆ قلمرو آزادی و خطّ قرمزهای آن از دیدگاه قرآن
- ۵۷ ● ۶ - مشورت
- ۵۸ ۴ ☆ مشورت از منظر وحی
- ۵۹ ۱ - مشورت پیامبر اسلام ﷺ (رهبر امت اسلام) با مؤمنان
- ۶۰ ۲ - مشورت و رایزنی عموم مؤمنان با یکدیگر در تمامی
- ۵۹ عرصه‌ها و زندگی
- ۶۱ ۳ ☆ مشورت در زندگی زناشویی به ویژه در امر شیردادن به
- فرزندان حرم
- ۶۲ ● ۷ - اعتدال
- ۶۶ ۱ ☆ اعتدال در امر دین
- ۶۷ ۲ ☆ اعتدال در عبادت
- ۶۹ ۳ ☆ اعتدال در بهره‌مندی از زندگی و مناسب‌سازی
- ۷۱ ۴ ☆ اعتدال در بخشش
- ۷۳ ۵ ☆ اعتدال در هزینه زندگی
- ۷۴ ۶ ☆ اعتدال در خوراکیها و نوشیدنیها
- ۷۴ ۷ ☆ اعتدال در راه رفتن
- ۷۵ ۸ ☆ اعتدال در طنین صدا
- ۷۶ ● ۸ - تعاون و همیاری
- ۷۷ ۴ ☆ قلمرو گسترده و نامحدود تعاون و همیاری

- ۷۷..... مصادیق «بر» (نیکوکاری) در قرآن.....
- ۸۱..... مبنا و خاستگاه تعاون و همیاری در نگاه قرآن.....
- ۹- اخوت و برادری..... ۸۳
- ۱۰- مساوات و برابری..... ۹۰
- ۹۰..... مساوات و برابری در انظار بشری و در نگاه قرآنی.....
- ۹۲..... مساوات و خاستگاه مساوات و برابری در قرآن.....
- ۱۱- وحدت و همبستگی..... ۹۴
- ۹۵..... خواستگاه وحدت و همبستگی.....
- ۹۵..... ۱- ایمان.....
- ۹۶..... ۲- تعالیم وحدت آفرین قرآن و سنت رسول خدا ﷺ.....
- ۹۸..... ۳- وجود اصل اخوت و برادری میان اعضای جامعه قرآنی.....
- ۱۲- تقوا پیشگی..... ۱۰۰
- ۱۰۲..... ۱- تقوا، توصیه الهی به همه بندگان و اهل ایمان در طول تاریخ.....
- ۱۰۲..... ۲- تقوا، توصیه همه پیامبران به مردم عصر خود.....
- ۱۰۲..... ۳- تقوا، ملاک ارزشمندی و برتری انسان.....
- ۱۰۱..... ۴- تقوا، وسیله برون رفت (از دشواریها و بن بستها در زندگی).....
- ۱۰۴..... ۵- تقوا، زاد و توشه آخرت.....
- ۱۰۴..... ۶- سعادت و سرانجام نیک برای جامعه متقین.....
- ۱۳- حق گرایی و حق مداری..... ۱۰۶
- ۱۰۶..... جایگاه حق مداری و حق پرستی در قرآن.....

- ۱۰۷ ۱- ملاحظه حق در عرصه اندیشه‌ها و عقاید
- ۱۰۸ ۲- حق مداری از اوصاف مؤمنان راستین و باطل‌گرایی نشانه کافران
- ۱۰۸ ۳- حق مداری در عرصه روابط اقتصادی و مالی
- ۱۰۹ ۴- مؤمنان حق مدار، وظیفه دار توصیه یکدیگر به حق‌گرایی
- ۱۱۰ ۵- امبران الهی، رهبران حق مدار و هادیان انسانها
- ۱۱۰ ۶- امامان معصوم علیهم‌السلام و سیاست حق‌گرایانه
- ۱۱۳ ۱۴- تعهد و مسئولیت‌پذیری
- ۱۱۵ عناصر مسئولیت‌فریب در فرهنگ قرآن
- ۱۱۷ ۱۵- جامعه اخلاقی
- ۱۲۱ ۱۶- جامعه ارزشی یا کفایت‌ارزوها
- ۱۲۶ ۱۷- ازدواج و تشکیل خانواده
- ۱۴۱ ۱۸- ارضای غرایز از راه مشروع
- ۱۵۰ سیاست پیشگیرانه قرآن کریم
- ۱۵۰ ۱۹- ایمان
- ۱۵۳ ۲۰- ازدواج
- ۱۵۳ ۲۱- توجه به غرایز والای انسانی
- ۱۵۹ راههای پیشگیری از طغیان غریزه جنسی و مبارزه با عوامل آن
- ۱۶۲ دورنمایی از جامعه قرآنی به لحاظ غریزه و میل جنسی
- ۱۶۴ ۱۹- حجاب و پوشش مناسب

- ۲۰ - چشم پاکی ۱۶۷
- ۲۱ - حیا و آزر ۱۷۰
- ۲۲ - تأمین دنیا و آخرت ۱۷۳
- ✚ یک شبهه و سؤال مهم و پاسخ آن ۱۷۴
- ✚ ۱ - دنیای مذموم و مردود ۱۸۲
- ✚ ۱ - بررسی حیات آخری و ترجیح آن بر زندگی دنیوی و متاعهای آن ... ۱۸۴
- ✚ ۳ - نیای صنوبر ۱۸۵
- ۲۳ - اقتصاد نوین یافته و توسعه اقتصادی عدالت محور ۱۸۹
- ۲۴ - حلال خوراک و سلامت اقتصادی ۱۹۹
- ✚ فهرست روابط ناسالم اقتصادی درآمدهای نامشروع ۲۰۳
- ۲۵ - فرهنگ جهاد، مقاومت و شهادت ۲۰۶
- ✚ دشمنان جامعه قرآنی از دیدگاه قرآن ۲۰۶
- ✚ متفاوت بودن شیوه‌ها و ابزارهای دشمن ۲۰۷
- ✚ دشمنان دین و دینداران در نگاه قرآن ۲۱۶
- ✚ ۱ - دشمنان دین و ستیزه جویان تعالیم الهی ۲۱۶
- ✚ ۲ - دشمنان مسلمین و جامعه اسلامی - قرآنی ۲۱۷
- ✚ دشمن و تکلیف اعضای جامعه قرآنی ۲۲۰
- ✚ قرآن و جهاد با مال و جان ۲۲۵
- ۲۶ - وفای به تعهدات و پیمانها ۲۳۰
- ✚ ۱ - وفای به تعهدات و وعده‌ها از اوصاف پیامبران ۲۳۱

- ۲۳۱ - وفای به تعهدات و وعده‌ها مظهر نیکی و نیکوکاری ۲۳۱
- ۲۳۲ - وفای تعهدات و وعده‌ها از اوصاف مؤمنان راستین ۲۳۲
- ۲۳۲ - لزوم رعایت عهدها و پیمانهای مشروط، با کافران و دشمنان ... ۲۳۲
- ۲۷ - نیک‌کرداری و انجام اعمال صالح ۲۳۴
- ۲۳۴ - حیات طیبه در گرو ایمان و عمل صالح ۲۳۴
- ۲۳۵ - بهشت و حیات جاودان در گرو عمل صالح ۲۳۵
- ۲۳۵ - سعادت و نجات هر دو جهان در گرو ایمان و عمل صالح ۲۳۵
- ۲۳۶ - رفتار پس‌دیده و آشوب‌آمیز، فلسفه حیات و مرگ انسانها ۲۳۶
- ۲۳۶ - انجام اعمال صالح به‌سخت‌ترین توانایی ۲۳۶
- ۲۸ - اقدام و عمل، نه گفتار و حرف ۲۴۰
- ۲۴۰ - سخن بدون عمل، مطلقاً ممنوع ۲۴۰
- ۲۴۱ - مذموم بودن سخنی که همراه عمل ناپسند ۲۴۱
- ۲۴۱ - خداوند و محکوم نمودن شعرای بی‌عمل ۲۴۱
- ۲۴۲ - سرزنش شدن قوم بنی اسرائیل به خاطر مخالفت با دستور خداوند ۲۴۲
- ۲۴۳ - ایمان و عمل صالح مایه سعادت و خوشبختی ۲۴۳
- ۲۹ - شتاب و پیشتازی در عرصه خدمت رسانی و کارهای خیر ۲۴۶
- ۳۰ - پیروی از بهترین سخنان ۲۵۳
- ۲۵۳ - انواع سخنان نیکو در قرآن ۲۵۳
- ۲۵۳ - سخن درست و استوار با عموم مردم ۲۵۳

- ۲۵۳ - سخن نیکو و پسندیده با مخاطبان گوناگون..... ۲۵۳
- ۲۵۵ - گفتار رسا با منافقان..... ۲۵۵
- ۲۵۵ - گفتار کریمانه با پدران و مادران..... ۲۵۵
- ۲۵۵ - گفتار نرم و نیکو با خویشاوندان، مساکین، ابن سبیل و سائلان..... ۲۵۵
- ۲۵۶ - گفتار نرم با فرعون..... ۲۵۶
- ۲ - حمایت از محرومان..... ۲۵۸
- ۲۵۹ - قشربان مردم حیات ویژه در جامعه قرآنی..... ۲۵۹
- ۳۲ - پاکیزگی و دوری از آلودگیها..... ۲۶۵
- ۱ - پاکیزگی و پاکدامنی، از اوصاف مؤمنان راستین..... ۲۶۵
- ۲ - پاکیزگی و پاکدامنی، از اوصاف ابدالرحمان..... ۲۶۶
- ۲۶۷ - حضرت یوسف علیه السلام مظهر پاکیزگی و پاکدامنی..... ۲۶۷
- ۲۷۲ - لزوم پرهیز از خودنمایی و خود آرایی..... ۲۷۲
- ۳۳ - خود سازی توأم با جامعه سازی..... ۲۷۶
- ۲۷۷ - جایگاه و برکات خود سازی و تزکیه نفس..... ۲۷۷
- ۱ - سعادت و رستگاری..... ۲۷۷
- ۲ - اهداف رسالت پیامبران..... ۲۷۷
- ۳ - دستیابی به بهشت..... ۲۷۸
- ۲۷۸ - امر به معروف و نهی از منکر..... ۲۷۸
- ۲۷۹ - توصیه حضرت موسی به برادرش هارون علیه السلام..... ۲۷۹
- ۳۴ - تحیت و سلام..... ۲۸۱

- ۳۵ - خودیها و غیر خودیها در جامعه قرآنی ۲۸۴
- ✦ جوامع بشری و مسأله خودیها و غیر خودیها ۲۸۵
- ✦ مراتب غیر خودیها ۲۸۵
- ✦ انواع مواضع و شکردهای غیر خودیها در جامعه قرآنی ۲۸۷
- ✦ انگیزه‌ها و علل پیدایش غیر خودیها در جامعه قرآنی ۲۸۹
- ✦ خودیها و غیر خودیها در کلام وحی ۲۹۱
- ✦ غیر خودیها و تکلیف جامعه قرآنی ۲۹۲
- نبره‌ها، امر به معروف و نهی از منکر، نمادهای جامعه قرآنی ... ۲۹۵
- فهرست منابع و مآخذ ۲۹۷
- فهرست مصالِح ۳۰۰

www.ketab.ir